

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentaria Vetustissima & profundissima Super Canticvm Canticorum Salomonis Qvod Hebraice Dicitvr Sirhasirim

Wolbero <de Sancto Pantaleone>

Coloniae Agrippinae, 1630

Versvs VIII. Si ignoras te o pulcherrima inter mulieres, egredere & abi post
vestigia Gregu, & pasce haedos tuos iuxta tabernacula Pastorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10027

mere, vt sit ei necesse vagabundam circuire, & ignoranter fortasse abi- re in errores sed alium simulatorū.

Cui taliter postulanti Dominus quasi obiurgando, cur in aliqua tē- tatione de eius adiutorio diffidat, cui pro magna consolatione, diuer- sum gratiæ suæ munus contulerit, respondit, *si ignoras te ô pulchra inter mulieres?*

VERSVS VIII.

Si ignoras te ô pulcherrima inter mu- lieres, egredere & abi post vestigia Gregū, & pasce hœdos tuos iuxta tabernacula Pastorum.

Dies intel- lectualis nō modo parti- culariter in aliquo sed & vniuersali- ter in vno- quoque ho- mine potest constitui.

PAulo superius vbi quadrifor- mem descripsimus diem intel- lectualem siue actualem, particula- riter in aliquo constituimus Sapi- ente; intellectualem quidē propter rationem & lucem inter tenebras, hoc est virtutes & vitia rectē diui- dentem: actualē verò propter dis- cretionem ea quæ rectē perspexerit, in opera lucis proferentē; nunc ve- rò nil prohibet vniuersaliter quoq; in vnoquoq; homine intellectuālē tantum constituere diem propter naturaliter sibi insitæ rationis viuacitatem.

Cognitio sui, diei, ig- norantia sui, nocti assimi- latur.

Ponamus ergo ad similitudinem naturalis diei qui integer diuiditur in diem & noctem, huius quoq; intel- lectualis diei in vniuersali homi- ne secundum priuationem & habi- tum duas portiones, hoc est cogni- tionem sui & ignorantiam sui qua- rum prior pro die, sequens pro no- cte reputetur.

Est enim quidam animi habitus iustitia, quando ex plenâ sui cogni- tione, quandam assumit honestatis formam, quâ affectus siue ad quam dispositus, per adiuuantem se gratiâ in tantū proficit, vt huiusmodi affe- ctio siue dispositio transeat in habi- tum, atq; ex hoc totus homo ille iu- stus prædicetur. Huius autem habi- tus priuatio est iniustitia, quando ipse animus aut nūquā admisit ali- quā pietatis formā, aut si habuit, a- misit, diuinā se deferente gratiā; vel alicuius deformitatis attraxit vitiū, cuius affectio siue dispositio simili modo trāsit in habitū priori cōtra- riū, vt sicut participatione iustitiæ iustus, ita participatione iniustitiæ dicatur iniustus: quod est secundū habitum, secundum priuationem verò, quod vel ipse caret iustitia, vel quod iniustitia est priuatio iustitiæ, iuxta descriptionem mali, quod di- citur *malum non esse aliud quā priua- tio boni*, boni autem species & iusti- tia, sicut è contrario mali iniustitia.

Iustitiæ ha- betis, iniu- stitia priua- tio est.

Sed quia hæc species boni nasci- tur ex ea parte quæ est cognitio sui, & species mali ex ea parte quæ est ignorantia sui, dicendum est quid sit seipsū cognoscere & ignorare.

Mali descri- ptio.

Seipsum quippe veraciter cog- noscit quisquis subtili indagatone perpendit quantum præster omni visibili creaturæ in eo quod ad si- militudinem Dei creatus est, quæ similitudo non in corpore, sed in mente attenditur secundum præ- rogatiuam rationis intelligentis

Cognitio & ignoran- tia sui in quo consi- stat.

& discernentis, qualiter ipsa quoq; creatura eius vtilitati seruiens ei subiecta sit; quod eius corporea substantia sursum porrecta sit quasi quoddam commonitorium mentis, quæ debeat terrena despicere & ad cœlestia se subleuare, quod tantum eius naturam Deus diluerit, vt pro eâ redimendâ sanguinem suum fundere dignatus sit: postremo quodeandem naturam ad tantam gloriam prædestinauerit, vt suæ eum immortalitatis, immutabilitatis, æternitatis quandoque participem facere decreuerit, atque ideo omnis honestatis, virtutis & disciplinæ perceptibilem fecerit, sicque ex hoc sui cognitione quasi ex cuiusdam diei luce ducitur ad desiderandam & obtinendam iustitiam. Sicut è contrario ad iniustitiã trahitur quadam cœcitate mētis quasi cuiusdam noctis tenebris, quando omnia illa præscripta nec scit, nec potest in se considerare, quod est se ipsum ignorare. Est ergo cognitio sui quasi quoddam iustitiæ bonum dispositorium, sicut & ignorantia sui quoddam ipsius iustitiæ malam priuatorium.

Quomodo ex cognitione vel ignorantia sui homo fiat iustus vel iniustus.

Puſillanimitatis in Spōsa obiurgatio.

Sponsam igitur suam Sponsus, hoc est Christus Ecclesiã siue quãlibet sanctam animam quæ conquesta fuerat, quia non tantum ab extraneis, verum etiam à fratribus persecutionem pateretur; & idcirco valde difficile esset discernere inter sodales Sponsi qui sint veri, qui falsi obiurgans propter huius-

cemodi puſillanimitatem, & quod quasi destituta esset, gratiæ Dei in se largitatem nõ ostenderet, *si ignoras te*, inquit, *ô pulcherrima inter mulieres, egredere*. Si inquit considerationem tui minimè capis, & ignoras quia ad similitudinem meam facta es, quod te rationis capacè feci, vt intelligas quid appetere, quid refugere debeas, quod te meo sanguine redemi, & inter diuersorum dogmatum Synagogas siue cæteras animas, solam sine maculâ & rugâ pulchram feci, & baptismatis ablutione & speciali Sacramentorũ meorum donatione, nec non diuersarũ gratiarum distributione, quod hoc modo talè te feci, vt meritò nõ debeas turbari, nec aliquibus aduersitatibus frangi, sed magis confortari, & in me gloriari, dum impossibile sit te omnimodis destitui, quam tãto mihi gratiæ & misericordiæ meæ dignatione cõsecraui, si hoc inquit ignoras & scire detrectas, *egredere*, hoc est exi foras à mei contubernio & à secreti mei cõsortio, quia *omnis ignorans ignorabitur, & nulla participatio luci ad tenebras*. Et abi post *vestigia gregũ*; hoc est imitare actus populorũ, qui non sunt vnus grex neq; vnũ ouile, quia non est illis vnus Pastor, quoniã ab vnitae fidei se præcedentes diuersas sequuntur multipliciũ errorũ Magistros. Et *pasce hædos tuos*, hoc est nutri & foue notos tuos carnales & luxuriosos, siue *hædos tuos*, id est peccatores tuo verbo & exemplo putidos, & in iudicio ad fini-

Puſillanimitatem quæ repellere debeant.

1. Cor. 14.
2. Cor. 6.

Qui significantur per hædos.

ad sinistram ponendos; *iuxta tabernacula pastorum*, hoc est iuxta conuenticula errantium Magistrorum, qui multa habent tabernacula, quia diuersas constituunt Synagogas propter varias doctrinarum sectas, recedentes ab illo vno meo tabernaculo, in quo est vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma, nullumque est in Catholicâ vnitatem schisma.

Ephes. 4.

Vox sponsi hoc loco non præcipientis sed prædicentis est.

Math. 6.

Ioh. 2.

Duo contraria in vno eodemque tempore in vno eodemque simul esse non possunt.

Matt. 12.

Hæc autem Vox sponsi non præcipientis est, sed prædicentis, quia iuxta ipsius vocem, *nemo potest duobus Dominis seruire*, hoc est Deo & sæculo, neque simul diligere Deum & sæculum: & Iohannis voce dicitur, *quia omnis qui diligit mundum, non est charitas Patris in illo*. Quocirca si mundum diligere non est Deum diligere, Deum autem diligere est iustum esse, profecto mundum diligere est iniustum esse. Duo autem contraria vno eodemque tempore, in vno eodemque simul esse non possunt, vt aliquis possit esse simul iustus & iniustus. Rursus in vno eodemque diuersis tamē temporibus possibile est duo esse contraria, vt nunc aliquis boni aliquid faciens iustus prædicetur, alio verò tempore peccans iniustus. Porro definite simul dici iustus & iniustus, vno eodemque tempore nemo potest sicut iam diximus, quod ex verbis Euangelij docetur, vbi quibusdam dicitur, *aut facite arborem bonam & fructum eius bonum, aut facite arborem malam, & fructum eius malum*: ac si dicat quia vtrumque simul definite dici boni & mali non po-

testis vno eodemque tempore, necesse est vt vnum istorum in vobis existens alterum perimat, hoc est vel bonitas malitiam, vel malitia bonitatem. Hoc quidem dictum sit iuxta interioris hominis statum, qui semper aut in malo constituitur; sed si totum hominem qui ex animâ & corpore constat consideres, hæc Regula dialecticorum deficit, quia possunt vno eodemque tempore in vno eodemque simul duo contraria esse. Contraria enim sunt bonum & malum, duo vero sunt homo & peccator. Et homo quidem secundum substantiam bonum quoddam est, *omnia enim quæ fecit Deus erant valde bona*; peccator vero homo quoddam malum est, quod ipse homo fecit. Et hæc duo contraria sunt in vno eodemque tempore, quia quod homo est bonum est: quod peccator malum.

Duo contraria contra communem Dialecticorum regulam in vno eodemque simul esse posse ostenditur.

Gen. 2.

Sponsus ergo sponsam seuerius alloquitur, quasi vagabundam & incertam & minus confidentem & quoddam immediatum ostendens ex vna hac propositione quâ dicit, *si ignoras te o pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi post vestigia gregum*, docet alterum de duobus necessario eligendum, videlicet, vt aut cognitione sui iustitiæ bonum assumens specialiter Deo adhæreat contemplatoriâ charitate, aut ignorantia suæ iniustitiæ malum incidens ab ea recedat sæculum diligendo priuatoriâ actione: Iustitiæ enim malum priuat hominem iustitiæ bono.

Sponsus aut sponsam seuerius alloquitur errima.

Dicit itaque sponsus sponsæ, id est Christus cuique fideli animæ, ut si se ipsam in tantam cordis cæcitatem deprefferit, ut nec velit nec possit agnoscere, quam gratiosam eam præ cæteris pulchritudine mentis Deus dotauerit ad considerandum & intelligendum diuinæ in se bonitatis propositum, egrediatur de mentis suæ secretò, & abeat per latam & spatiosam viam errantium populorum, vbi carnalis nutriat motus secundum doctrinam Magistorum, contraria docentium, neque volentium habere Domini tabernaculum in quo sunt vna aurea habes manna, & Virga Aaron & tabulæ Testamèti, quia in eâ prædicantur & venerantur Christi diuinitas & humanitas, & Sacerdotalis dignitas, & mandatorum diuinorum sublimitas.

Quid sit egredi, & abire post greges & pascere hoc dos. Iuxta tabernacula Pastorum.

Tabernaculum Domini quid contineat.

Varia Hæreticorum tabernacula sunt Synagoga Sathanæ.

Can. 6.

Hæretici enim siue schismatici multa habent Tabernacula, propter varias doctrinas quibus seducunt suos sequaces, & putant suum conuentum Ecclesiam esse cum sint Synagoga Sathanæ. Nullus autem locus salutis est extra Ecclesiam Catholicam, neque sunt aliæ Ecclesiæ dicendæ præter hanc vnã, quæ quamuis in multas particulares diuidatur Ecclesias, tamen propter vnitatem fidei vna est sancta vniuersalis Ecclesia. Vnde & in hoc eodẽ Cantico dum sponsus diceret, quia *sexaginta sunt regine, & octoginta concubine, & adolescentularum non est nu-*

merus, subiecit, vna est columba mea, perfecta mea, vna est matris sue, electa genitricis sue. Hinc est quod ipse primus Pastor eiusdem Ecclesiæ nondum perfectam adeptus scientiam conspectâ in monte gloriâ Domini, dum diceret, *Domine bonum est nos hic esse, faciamus hic tria tabernacula, tibi vnum, Moysi vnum, & Helia vnum,* non est exauditus neq; approbatũ eius tale consilium, quia neque in lege neque in Prophetia erat seorsũ aliqua constituenda Ecclesia, sed noui testamenti, in quo lex & Prophetæ recapitulantur, sola & vna erat per totum orbem sancta & vniuersalis suscipienda & veneranda Ecclesia. Nihil enim est aliud Euangelium quàm Lex & Prophetæ, quia quod Lex & Prophetæ futurum rebus & verbis denuntiant, iã factum Euangelium repræsentat. Vnde Ezechiel in visione gloriæ Dei *aspectus, inquit, rotarum & opera velut si sit rota in medio rota.* Rota quippe in medio rotæ est nouum testamentum inter testamentum vetus, quia quod testamentum vetus præsignauit, hoc testamentum nouum exhibuit, & expositio testamenti veteris est testamentum nouum. Vnum namque sunt & inuicem se continent vetus & nouum testamentum, quia quod illud in figurâ, istud repræsentat in veritate; & quod illud faciendum, istud indicat iam factum, ut sint vnum Dei tabernaculum.

Matth. 17.

Petrus cur in monte Tabor exauditus non fuerit.

Rota in medio rotæ nouum testamentum vetus.

Igitur

Igitur Ecclesia Dei non debet neque potest ignorare se ipsam, quæ tanta mysteriorum & Sacramentorum pulchritudinem decoratur, cuius omne præconium est ipsa varietas decentissima venerabilium sanctionum.

Anima non debet ignorare se, & quare.

Porro singulariter quælibet anima non debet se ignorare, ne dum in se conditoris sui dona minimè pensat, per illicita defluendo ab eo aliena fiat. Verum si quæ in se bona per gratiam eius considerat, debet ea grater & dicenter attendere, & studio bonæ actionis extendere, ne pro defosso talento arguatur, quin potius pro multiplicato æternæ remunerationis præmio doneatur. Proinde & vos o Sanctissimæ Sorores, quæ in domo disciplinæ estis coadunatæ, nolite vos ignorare, sed potius diligenter circumspicite, & quid vel qualis vos Sponsus vester fecerit attendite, qualiter vos à cæteris hominibus velut triticum à paleis segregavit; qualiter singularis vos conuersationis pulchritudine specialiter sibi aptavit, quam multiplici virtutum ornamento decoravit; quando hinc inde alternantibus studijs nunc pudicitiam, nunc continentia, nunc obedientia, nunc humilitate, nunc oratorium & vigiliarum frequentiam, delectabile Deo & sanctis eius spectaculum facitis.

Quid sit mittere margaritam ante porcos.

Cum ergo tales vos per gratiam Dei aspiciatis, nolite margaritam

vestrū ante porcos mittere, vt conculent eam, hoc est nolite exire de illo contemplatiuo & tutissimo sponsi vestri secretariò, & abire post sæcularium actionum strepitus, vbi carnalia desideria completis secundum doctrinam hominum impiorum, de quorum tabernaculis fugere debetis, ne vos terra sæcularis conuersationis absorbeat, sed potius cum vos rectè agnoueritis, gratias diuinæ dignationi, cuius hoc munus estis referre, & de bonis ad meliora per singulos dies proficere, omnimodis sat agite, quatenus de hoc præfenti tabernaculo ad illud cæleste transmigrare possitis, dicentes cum psalmista, *quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum, concupiscit & deficit anima mea in atria Domini.*

Ps. 83.

VERSUS IX.

Equitatus meo in curribus Pharaonis assimilauit te amica mea.

Postquam Dominus generaliter Ecclesiam siue specialiter deuotam sibi animam redarguit eo quod in aliqua aduersitate de eius adiutorio dubitauerit cuius gratiam multorum bonorum beneficia promeruit, cum magis aduersitatibus probata fortior esse debuerit; ingreditur ipse ostendere quod se ipsam debeat agnoscere, vt gratiæ Dei bonum quod in se ignorat, ipso demonstrante sibi manifestum fiat, atque